

INARIN KUNTA
IVALON PALISKUNNAN ALUEEN YLEISKAAVA
LUONTOSELVITYS

Sisältö

1	JOHDANTO	1
2	INARIN LUONNON YLEISPIIRTEITÄ	1
2.1	Kallioperä ja maaperä	1
2.2	Metsäkasvillisuus	1
2.3	Kosteikot	2
2.4	Vesistöt ja ranta-alueet	2
3	MAASTOTÖIDEN TULOKSET	4
4	INARINJÄRVEN RANTA-ALUE	4
4.1	Nanguniemen ranta-alue	4
4.2	Nanguniemen yksityismaat	4
4.3	Nanguvuonon eteläranta	5
4.4	Sarminvuono, Einari	6
4.5	Sarminiemi	6
4.6	Kaikunuora	7
4.7	Paatsvuono	7
4.8	Paksuvuono	7
4.9	Nellim	7
5	MUU YLEISKAAVA-ALUE	8
5.1	Nangunjärvi	8
5.2	Hietajärvi	9
5.3	Talajjärvi	9
5.4	Sarmijärvi	9
5.5	Alajärvi	9
5.6	Ivalojohti	10
6	LINNUSTO JA MUU ELÄIMISTÖ	10
6.1	Linnusto	10
6.2	Muu eläimistö	12
7	UHANALAISET LAJIT	12
8	SUOJELUALUEET JA MUUT LUONTOKOhteet	13
9	JOHTOPÄÄTÖKSET LÖYDETYISTÄ LUONTOKOhteista	14
9.1	Pienvesien välittömät lähiympäristöt	15

9.2	Suot	2
9.3	Rantaluhat	15
9.4	Inarinjärven ranta-alue	15
9.4.1	Nanguniemi	16
9.4.2	Sarminiemi	16
9.4.3	Paksuniemi	17
9.5	Muu kaava-alue	17
9.5.1	Kyläkeskukset	17
9.5.2	Ivalo-Nellim-vyöhyke	18
9.5.3	Saariselkä-Ivalo –vyöhyke	18
9.5.4	Kutturantien varsi	19
9.5.5	Raja-Joosepin alue	19
10	KIRJALLISUUS	19

Liitteet

Liite 1	Suunnittelualueen sijainti ja raja
Liite 2.1	Suunnittelualueella maastossa havaitut luontokohteet, Metsähallituksen tietojärjestelmän luontokohteet sekä kulutuskestävyysvyöhykkeet
Liite 2.2	Yhteenveto liitteen 2.1 luontokohteista
Liite 2.3	Metsähallituksen tietojärjestelmän luontokohteet
Liite 2.4	Suunnittelualueen metsämaan kasvillisuusluokat (1:80 000) (Metsähallituksen tietojärjestelmä)
Liite 3	Kulttuuri-, maisema- ja riistakohteet (Metsähallituksen tietojärjestelmä)
Liite 4	Suunnittelualueen uhanalaiset lajit
Liite 5	Suojelalueet (Ympäristöhallinnon tietojärjestelmä)
Liite 6	Valokuvia luontokohteista (CD-rom)
Liite 7	Luontoselvityksen lisäselvitys, raportti

Pöyry Environment Oy

FM Mika Welling
FM Sari ylitulkki
FM Juha Parviainen

Yhteystiedot
PL 20, Tutkijantie 2 A
90571 Oulu
puh. (08) 8869 222
sähköposti etunimi.sukunimi@poyry.com

Copyright © Pöyry Environment Oy

Kaikki oikeudet pidätetään Tätä asiakirjaa tai osaa siitä ei saa kopioida tai jäljentää missään muodossa ilman Pöyry Environment Oy:n antamaa kirjallista lupaa.

1 JOHDANTO

Ivalon paliskunnan alueen yleiskaavaa varten laadittu luontoselvitys perustuu alueelta olemassa oleviin tietoihin, karttoihin, ilmakuviin sekä kaavoituspaineita omaaville alueille tehtyjen maastokäyntien havaintoihin.

Tämän luontoselvityksen periaatteena on ollut selvittää alueen luonnon yleispiirteet sekä paikantaa erityisiä luontoarvoja omaavat kohteet.

Alueella tehtiin maastotarkistuksia 26.7.-5.8.2005 välisenä aikana kahden inventoijan toimesta. Ivalon paliskunnan yleiskaava-alueella maastotarkistuksia tehtiin kaavoituspaineita omaavilla alueilla. Inarijärven rantakaava-alueen rannat kierrettiin moottoriveneellä ja välillä soutuena. Rannoille rantauduttiin luonnon kannalta arvokkaiksi epäillyillä paikoilla. Maastossa tarkistetut alueet olivat pääasiassa metsälain (N:o 1093, § 10, vuodelta 1996) mukaisiksi erityisen arvokkaiksi elinympäristöiksi, luonnonsuojelulain (N:o 1096, § 29, vuodelta 1996) mukaisiksi suojeltaviksi luontotyypeiksi tai vesilain (15 a ja 17 a §) nojalla huomioitaviksi kohteiksi epäillyt alueet. Lisäksi tutkittiin alueen kasvillisuuden yleispiirteitä. Perinnebiotooppeja tai uhanalaisten kasvilajien esiintymiä ei maastossa kartoitettu..

Luontoselvitystä täydennettiin kesällä 2006 tekemällä maastokäynnit kaavassa osoitetuille Kutturantien matkailun kehittämisalueelle (RM) sekä Nellimin matkailupalveluiden (RM) alueelle. Lisäselvityksen tulokset on esitetty liitteessä 7.

2 INARIN LUONNON YLEISPIIRTEITÄ

2.1 Kallioperä ja maaperä

Pääosa tutkimusalueesta kuuluu granuliittikompleksiin, jossa kallioperä on pääasiassa graniitteja ja gneissejä (ns. Lapin karu graniitti-gneissialue). Ivalon koillispuolella on luode-kaakko – suuntainen vyöhyke kvartsi- ja granodioriitti (Kivilajikartta 1:400 000). Karu ja hapan kallioperä vähentää huomattavasti kasvillisuuden rikkautta (Luhta 1999).

Tutkimusalueen yleisin maalaji on moreeni, joka muodostaa paikoin kumpuja ja selänteitä. Erityisesti Inarijärven rannoilla ja saarissa on runsaasti kivikkoja, myös moreenikumpareiden seassa on yleensä louhikkoa. Tutkimusalueella on runsaasti kalliopaljastumia. Ivalojoen laaksossa sekä muutamissa paikoin maaperä on soraa ja hiekkää. Ivalon keskustan eteläpuolisella alueella jokilaaksossa on dyynimuodostumia (Maaperäkartta 1:400 000).

2.2 Metsäkasvillisuus

Inarin kunta sijaitsee pohjoisboreaalisen vyöhykkeen pohjoisosassa Metsä-Lapin kasvimaantieteellisellä alueella (Kalliola 1973). Inari kuuluu Lapin eliömaakuntaan (Hämet-Ahti ym. 1998).

Metsä-Lapin alueen metsäkasvillisuudessa näkyvimmit ominaispiirteet ovat kuusen vähäisyys ja lähes monokulttuuriset mäntymetsät. Kuivilla ja tuoreilla kankailla sekapuuna esiintyy huomattavasti koivua. Vesistöjen varsien rehevämmillä mailla koivu on paikoin metsän valtapuu. Kuusta esiintyy lähes ainoastaan Ivalojoen ranta-alueilla (Kalliola 1973; Luhta 1999).

Metsä-Lapin metsät ovat suhteellisen valoisia, sillä puusto on harvaa, erityisesti karummilla kankailla. Kenttäkerroksen ominaispiirteitä on kanervan vähäisyys, sekä suovarpujen (erit. juolukka, suopursu) kasvaminen kangasmailla. Suovarvut voivat esiintyä kenttäkerroksen valtalajeinakin. Karuimmille metsämailla ja maaston korkeimmille lakialueille ilmestyy jo tunturivarpuja kuten riekonmarjaa (*Arctostaphylos alpina*) ja kurjenkanervaa (*Phyllodce*

caerulea). Metsätyypeistä jäkälätyyppi on alueella erityisen yleinen ja levittäytyy jopa moreenimaille (Kalliola 1973).

Inarin Lapin alueella ei ole ns. lehto- ja/tai lettokeskuksia, eli alueita, joilla rehevät kasvillisuustyypit olisivat poikkeuksellisen yleisiä.

Metsätyytit

Metsä-Lapissa karukkokankaalla (jäkälätyyppi CIT) puusto muodostuu harvasta männiköstä. Varvusto on kitukasvuista ja maanpintaa peittävät jäkälät. Tutkimusalueella jäkälikkö on kuitenkin porolaidunnuksen takia matalaksi kaluttua. Myös kuivan kankaan (juolukka-puolukka-variksenmarjatyyppi UVET) pohjakerrosta peittää lyhyeksi syöty jäkälikkö. Varvusto on karukkokangasta runsaampaa ja monilajisempaa, pääasiassa sitä muodostavat tyyppilajit juolukka, puolukka ja variksenmarja. Vallitseva puulaji on kuivallakin kankaalla mänty (Kuusipalo 1996).

Kuivahkolla kankaalla (juolukka-variksenmarja-mustikkatyyppi UEMT) puulajeina ovat mänty ja koivu. Varvikko on lähes yhtenäinen käsittäen suunnilleen yhtä runsaasti variksenmarjaa, mustikkaa ja puolukkaa. Myös suovarpuja kuten juolukkaa ja suopursua esiintyy kankaalla yleisesti. Pohjakerrosta muodostavat jäkälät sekä sammaleet. Tuoreella kankaalla (suopursu-mustikkatyyppi LMT) puustoa muodostaa mänty tai männyn ja koivun sekametsä. Varvusto on hyvin runsasta. Valtavarpuna on mustikka, lisäksi esiintyy runsaasti suopursua, juolukkaa, puolukkaa ja variksenmarjaa. Sammalikko on hieman jäkäläpeitettä runsampi (Kuusipalo 1996).

Lehtomaisia kankaita (kurjenpolvi-mustikkatyyppi GMT) esiintyy Metsä-Lapissa vain vähäisesti. Kasvillisuustyypit keskittyy viljavimmille kasvupaikoille kuten rinteiden alaosiin ja purojen varsille. Lehtomaisella kankaalla puustoa muodostavat lähinnä mänty ja koivu. Pensaskerroksessa on lehtipuun vesoja. Varvusto on korkeaa, mutta aukkoista, runsain laji on mustikka. Heinä- ja ruohokasvillisuus on verraten runsasta (Kuusipalo 1996).

2.3 Kosteikot

Metsä-Lappi on korkokovaltaan vaihtelevaa aluetta. Soita on Metsä-Lapissa noin 20 % maa-alasta eli huomattavasti vähemmän kuin alueen eteläpuolella sijaitsevalla Peräpohjolan alueella (n. 40 %). Suot ovat Metsä-Lapissa aapasaita, vesistöjen varsilla esiintyy myös keidassaita.

Eteläisemmän Lapin rimpisiin soihin verrattuna Metsä-Lapissa mätäs- ja välipinta ovat yleisempiä. Pohjoisessa Lapissa soiden kehitykseen ja ominaispiirteisiin vaikuttaa erityisen voimakkaasti talvinen jäätymisilmiö ja roudan säilyminen turpeessa pitkälle kesää. Metsä-Lapin rimpinevoilla luonteenomaisena lajina on aapasara *Carex rotundata*. Soiden reuna-alueilla puuttomat tai harvapuustoiset rämeet ovat muodostuneet jäätymis- ja sulamisprosessien vaikutuksesta korkeahkojen rahkamättäiden muodostamiksi pounikoita. Pounikoilla turvekerroksen paksuus vaihtelee huomattavasti ja voi paikoin puuttuakin.

Tutkimusalueen avosuot olivat ravinteisuustasoltaan pääsoin keskiravinteisia (mesotrofia) tai runsasravinteisia (eutrofia). Alueella esiintyy runsaasti lähteitä.

2.4 Vesistöt ja ranta-alueet

Inarijärvi

Inarijärvi on Suomen kolmanneksi suurin järvi (1043 km²). Järven maksimisyvyys on noin 92 m ja keskisyvyys 14,3 m. Järven maisema on vaihteleva ja omaleimainen, järvessä on laajoja selkävesiä, ja kapeita vuonoja, jotka sijaitsevat aluetta halkovissa, lounaasta koilliseen suuntautuvissa murroslaaksoissa. Lisäksi järven maisemassa ovat silmiinpistävää erittäin runsaat saaret (3 318 kpl). Inarijärvelle ovat luonteenomaisia jyrkät moreeni- ja kivikkoiset kalliorannat. Turverantoja rannoista on noin kolmasosa. Harvalukuiset hiekkarannat sijoittuvat järven eteläosassa sijaitsevien jokien suistoalueille sekä harjujaksoille (Luhta 1999; Valtion ympäristöhallinto 2005).

Inarijärveä on säännöstelty vuodesta 1942 lähtien Venäjän puolella sijaitsevan voimalaitoksen avulla. Säännöstelyn johdosta vedenkorkeus on noussut keskimäärin noin puoli metriä. Rantavyöhykkeen eliöstön kannalta merkittävin muutos luonnontilaan verrattuna on kesällä tasaisena pysyvä vedenkorkeus. Vedenkorkeuden tasaisuus avovesikaudella on kaventunut ilmaversoisten kasvien vyöhykkeitä ja samalla vähentänyt ylimmän rantavyöhykkeen monimuotoisuutta. Vedenkorkeuden vaihtelun vähäisyydestä ja kivikkoisista rannoista johtuen säännöstelyn vaikutukset Inarijärven luonnontilaan ovat kuitenkin olleet suhteellisen vähäisiä (Valtion ympäristöhallinto 2005).

Inarijärvi on karu ja kirkasvetinen järvi. Hieman ruskeavetisempiä alueita on järven länsi- ja eteläosassa, joihin kohdistuu Juutuanjoen ja Ivalojoen mukana valuma-alueelta tuleva luonnonhuuhtouma ja pääosa pistemäisestä kuormituksesta. Vesistöjen laadullisen yleisluokituksen mukaan Inarijärveä voidaan pitää laadultaan erinomaisena vesistönä (Valtion ympäristöhallinto 2005).

Kasvillisuudeltaan Inarijärvi edustaa karua sarajärvityyppiä (*Carex*-tyyppi). Ilmaversoiskasvillisuus on niukkaa ja rantoja reunustaa yleensä vain kapea saravyöhyke (mm. vesisara *Carex aquatilis*). Muulle lajistolle on tyypillistä oliotrofisia olosuhteita ilmaisevan upos- ja pohjalehtislajien yleisyys. Yleisinä esiintyviä lajeja ovat vaalea- ja tummalahnaruoho (*Isoetes echinospora*; *I. lacustris*), hapsiluikka (*Eleocharis acicularis*), rantaleinikki (*Ranunculus reptans*), heinävita (*Potamogeton gramineus*), ruskoärviä (*Myriophyllum alterniflorum*) sekä syvemmällä vesisammalet ja *Nitella*-suvun makrolevät (Valtion ympäristöhallinto 2005). Maastossa Inarijärvellä havaittiin lähinnä ahvenvitaa (*Potamogeton perfoliatus*), järvisätkintä (*Ranunculus peltatus*) ja palpakoita (*Sparganium* sp.).

Muut järvet

Kuten Inarijärvellä, myös muilla tutkimusalueen järvillä (Sarmijärvi, Nangunjärvi, Hietajärvi, Talasjärvi, Alajärvi) vesikasvillisuus on yleensä suhteellisen vähäistä. Vesikasvien menestymistä rajoittavat järvissä paksu jääpeite sekä lyhyt kasvukausi.

Järvet ovat suurimmaksi osaksi *Carex*-tyyppiä. Järvet ovat karuja, tavallisesti hiekka tai kivikkorantaisia. Vesi on järvillä yleensä kirkkaanpuoleista ja kasvillisuus niukkaa. Etenkin järvien lahdekkeiden perukoissa on pullo- (*Carex rostrata*) ja vesisaran muodostamia sarakasvustoja. Suojaisilla rannoilla on vähäisesti kosteikkoja ja pieniä ruovikkoja. Kelluslehtisistä esiintyy mm. heinävitaa, uposlehtisistä järvisätkintä ja ruskoärviä. Järvien pohjalla on usein joitakin vesisammalia ja silo- eli tähtipartakasvustoja (*Nitella*). Niillä järvillä, joilla on soistunutta rantaa, vesi on keskimääräistä ruskeampaa (Eurola 1999).

Ivalojoeki

Ivalojoeki mutkittellee laaksossa, jonka rannoilla on metsämaata ja kosteikkoja. Joen varrella on paikoin jyrkkiä, hiekkaisia rantatörmä ja alavissa joen mutkissa laajoja hietikkoja.

Ivalojoen suisto jakautuu useiksi sivuhaaroiksi, joista osa on maatumassa umpeen. Jokiuomien väliin jää saaria, joilla on hienoja tulva- ja luhtaniittyjä. Suiston rantoja reunustavat lehtimetsät, pensaikat, rantasuot ja tulvaniityt. Rantavyöhykkeen kasvillisuus on suhteellisen vähälajista. Matalikoilla on paikoitellen ilmaversoiskasvillisuutta ja kapeista sivu-uomista löytyy upos- ja kelluslehtikasvillisuutta. Vuopajien halkomat tulvaniityt ovat suursaravaltaisia ja niukkalajisia. Osa ranta-alueista on soistunut erilaisiksi nevoiksi ja luhdiksi. Tulvavaikutteiset lehtimetsät vallitsevat jokivarressa alueen eteläosassa. Paikoin löytyy myös lehtomaista kasvillisuutta. Osa rantametsistä on soistunut korviksi (Valtion ympäristöhallinto 2005).

3 MAASTOTÖIDEN TULOKSET

Selvityksessä alueiden kuvausten yhteydessä on viitattu alueen tunnisteindeksiin (esim. **A1**, **B1**), joka tarkoittaa karttaliitteissä 2.1-2.2 käytettyjä tunnisteita. Valokuvat on listattu liitteessä 6 jokaisen nimenomaisen alueen alaisessa hakemistossa (esim. Nanguniemi, kuva 1, ...jne). Maastotöiden yhteydessä löydettyjä luontokohteita ja muita luontotietoja on käsitelty kappaleessa 9 ja karttayhteenveto luontokohteista on liitteenä 2.2.

4 INARINJÄRVEN RANTA-ALUE

4.1 Nanguniemen ranta-alue

Nanguniemen länsirannat Seytsivaaran alueella ovat pääasiassa kalliokkoisia mäntykankaita, mutta paikoin myös runsaasti koivua kasvavia rantametsiä (Liite 6, kuvat 1-3). Seytsivaaran länsipuolelta laskeutuu pohjoiseen keskiravinteinen (mesotrofinen) suursarainen rannesuo ja noro (**A1**). Suon lajistoon kuuluvat mm. haprarahkasammal (*Sphagnum riparium*), luhtavilla (*Eriophorum angustifolium*), 0,5-1 m pohjanpaju (*Salix lapponum*), hieskoivu (*Betula pubescens*) ja mätäspinnoilla vaivaiskoivu (*Betula nana*). Länsireunaltaan suo rajautuu isovarpurämeeseen, jossa puustona 4-7 m mäntyä (Liite 6, kuvat 4-5). Suo on **metsälakikohde** vähäpuustoisena suona ja sen vesinorona.

Pahtaniemen kaakkoisranta on suursaraista luhtarantaa ja **metsälakikohde (A2)** (Liite 6, kuva 8).

Nanguniemen pohjoisosassa venesataman länsipuolella oleva rantasuo (**A3**) on 4-6 m mäntyä kasvavaa puustoista rämettä, joka rajautuu suursara- ja kastikkavaltaiseen heinäiseen luhtajuottiin (Liite 6, kuvat 10 ja 11). Kohde on sara- ja ruoholuhtana **metsälakikohde**.

Nanguniemen koillisosan rantasuon läpi laskee noro (**A4**). Suo on harmaaleppää (*Alnus incana*) ja pajua (*Salix* sp.) kasvava luhtainen suursaraneva. Luhtaisuutta ilmentää mm. luhtakuirisammal (*Calliergon cordifolium*) ja lähteisyyttä mm. hetesirppisammal (*Warnstorfia exannulata*). Lähteinen suo ja noro ovat **metsälakikohteita**. (Liite 6, kuvat 14-15).

4.2 Nanguniemen yksityismaat

Jänisjärvien (**A5**) pohjoispuolinen suoalue on mesotrofista suursaraista nevaa, jonka lajistoa ovat mm. pullo- ja juurtosara (*Carex rostrata*, *Carex chordorrhiza*), vaivaiskoivu, pohjanpaju, järvikorte (*Equisetum fluviatile*), keräpäärahkasammal (*Sphagnum subsecundum*) ja nevasirppisammal (*Warnstorfia fluitans*). Nevojen reunat ovat puustoisia isovarpurämeitä. Lampien reunussuot ovat karua nevaa ja nevarämettä, joiden yleisimpänä lajistona tupasvilla (*Eriophorum vaginatum*), pullosara ja hilla (*Rubus chamaemorus*).

Suhavaaran pohjoispuolisen lammen (**A6**) länsireuna on pajukkoista ja paikoin luhtaista lettorämettä, pohjoispuoli mesotrofista luhtaista pajukkoa ja itse lammen ranta suursaraista luhtaa (Liite 6, kuva 23). Länsipuolen rämeellä lajistoon kuuluvat mm. jokasuonrahkasammal (*Sphagnum angustifolium*), vaivaiskoivu, hilla, järvikorte sekä lähteisyydestä indikoivat rassisammal (*Paludella squarrosa*) ja hetesirppisammal. Lampien välinen rinne on aurattua mäntytaimikkoa. Itäpuolen lammen ympäryks on myös lähteistä ja luhtaista suursaranevan ja rahkarämemättäiden mosaiikkia (Liite 6, kuva 24). Itäpuolen lampi on pienvesien lähiympäristökohteena **metsälakikohde** ja muodostaa läntisemmän lammen kanssa **luontokohteen**.

Suhavaaran kaakkoispuolinen suo on mesotrofista, luhtaista ja lähteistä nevaa (Liite 6, kuva 25). Suon lajisto on varsin monipuolinen: matalaa pajua ja järvikortetta runsaasti, raate (*Menyanthes trifoliata*), mutasara (*Carex limosa*), polkusara (*Carex brunnescens*), tupasvilla, luhtavilla, korpikastikka (*Calamagrostis purpurea*) vaivaiskoivu, kurjenjalka (*Potentilla palustre*), haprarahkasammal, jokasuonrahkasammal, okarahkasammal (*Spahnum squarrosum*) hetesirppisammal ja rassisammal.

Suhavaaran lounaispuolisen järven rantametsät ovat luhtaista leppä-paju-koivukorpea (A7). Järven ja itäpuolisen tien välinen rinne on aluksi tuoretta kangasta ja vaihettuu järven itäpäässä koivu-leppäsekametsäiseksi ruohoheinäkorveksi. Puusto koostuu Ø 10-12 cm lepistä ja Ø 15-18 cm, 9-11 m koivusta. Muuta lajistoa ovat mm. korpikastikka, hilla, mesiangervo, kurjenjalka, vesisara, okarahkasammal, lehväsammalia (*Rhizomnium* sp.). Rantametsä on verrattain luonnontilainen ja lahpuustoa on kohtuullisen runsaasti (Liite 6, kuva 26). Lammen pohjoispää on pääosin luhtaista, niukkaravinteista (oligotrofista), paikoin mesotrofista suursaranevaa (Liite 6, kuva 27). Luonnontilaisen kaltainen ruoho- ja heinäkorpi sekä lammen luhtainen lähiympäristö ovat **metsälakikohteita**.

Seytsijärven eteläosa on laajalti rahkarämettä (A8) (Liite 6, kuvat 28 ja 29). Järven rannat ovat paikoin noin 5-8 m levyisiä saraluita ja toisin paikoin äkkijyrkkiä rämerantoja. Järvellä on erämainen vaikutelma. Järvestä laskeva oja on kaivettu ja siihen liittyy venepaikka. Ympäröivät kankaat ovat metsätaloustoimin käsiteltyjä varttuneita metsiä, joissa vanhoja kantoja on yleisesti ja lahpuustoa niukasti. Siellä täällä on muutamia vanhoja puita. Nirppivaaran länsirinteen alusmetsä on tuoretta kangasta ja puustoltaan uudistuskypsää, 10-14 m mäntyä, aliskasvuna 6-9 m koivua sekä jonkin verran raitaa (*Salix caprea*). Rinteestä purkautuu polulle lähdenoro, jonka lajistoa mm. kultakuirisammal (*Warnstorfia sarmentosa*) ja rassisammal. Lähdenoro päättyy polun viereiselle jouhisaravaltaiselle nevalle (Liite 6, kuva 30). Lähde ja noro ovat **vesi- ja metsälakikohteita**.

Romojärven lounaispuolisen lammen lounaispuolen suo on suursaraista nevaa, nevarämettä sekä pienialaisesti lyhytkortista rimpinevaa (A9). Lajistoa: pajua, luhtavilla, raate, jouhisara, pullosara, järvikorte, mutasara, tupasvilla ja rassisammal (Liite 6, kuva 32). Lammen pohjoispuolella oleva rannesuo on luhtavillaista, lyhytkortista nevaa jossa lajistona lisäksi villapääluikka (*Trichophorum alpinum*), vilukko (*Parnassia palustris*), kurjenjalka, vaivaiskoivu, tupasluikka, mutasara (Liite 6, kuva 33 ja 34). Suon läpi kulkee alas vesinoro. Ylempänä lyhytkortisuus vaihtuu suursaraisuudeksi. Suota voidaan pitää luonnontilaisena, maisemassa kauas näkyvänä **luontokohtena**. Romojärven rannoilla on jo useita mökkejä (Liite 6, kuva 35).

4.3 Nanguvuonon eteläranta

Martintupavaarasta laskeva melko vuolasvirtauksinen puro, jonka edustan rantasuot ovat vaivaiskoivuvaltaisia rämeitä ja suursaranevoja. Puron leveys on noin 2-4 m ja puron varressa kasvaa 5-7 m koivua (Liite 6, kuva 36). Puron itäinen uoma laskee rinteän lähteestä. Rantasoiat ja puronvarrtta ympäröivät kankaat ovat kuivaa kangasta (UVET-tyyppi) puuston koostuessa Ø 17-30 cm, 9-16 m männystä (Liite 6, kuva 37). Aliskasvuna yleisen runsaasti 4-6 m koivua. Paikoin myös aikaisempaa puusukupolvea edustavia järeitä mäntyjä, joista vanhimmissa huonokuntoisia pöllön pönttöjä. Lahden länsipuolella rantasuon erittäin mättäistä tupasvillarämettä ja rajautuu rannan suursaraluitaan (Liite 6, kuva 38). Lähteen ja siitä laskevan puronvarren välittömät lähiympäristöt ovat **vesi- ja metsälakikohteita (A10)**.

Tikkilahti

Itärannaltaan laajalti isovarpurämettä (A11). Lahden pohjukka luhtainen, yläpuoliselta suolta laskee puro. Lahden pohja puustoista isovarpurämettä. Tikkijärvestä laskeva puronvarsi 1,5-2 m leveä ja erittäin kirkasvetinen. Rannassa pajukkoa, rajoittuu pohjukan isovarpurämeeseen (Liite 6, kuvat 41-42). Ojittamattomana luhtaisena rantasuona ja purona **metsälakikohteita**.

Jolluslahti

Lahden pohjukassa oleva lehtomainen painanne, johon laskee puro (**A12**) (Liite 6, kuvat 39-40). Lajistona esimerkiksi nuokkuhelmikkä (*Melica nutans*), vilukko, keltasara (*Carex flava*) ja mesiangervo (*Filipendula ulmaria*). **Luontokohde.**

4.4 Sarminvuono, Einari

(Liite 6, kuvat **43-44**, Einarin alueen rannoista).

Einarin alue, joka asuttu (Liite 6, kuva 45). Lahden itäosan lähde- ja suoalue rinteessä (**A13**) suursaraista mesotrofista nevaa ja lettoa. Kankaan reunassa merkattu lähde, jonka ympäryys vaivaiskoivurämettä. Lajistona suolla mm. jouhi- ja pullosara, villapääluikka, luhtavilla, rassisammal, lettoväkäsammal (*Campylium stellatum*) sekä lehväsamalia (Liite 6, kuvat 46-47). Lähteen sekä sen viereisen lettosuon läpi laskevan puron välittömät lähiympäristöt **vesi- ja metsälakikohteita.**

Kylkivaaran eteläosan rantasuo (**A14**) on pohjukastaan 6-8 m koivua kasvavaa kastikkavaltaista puronvarren rämettä noin 20-30 m leveydeltä ja tämän ympäristössä 4-5 mäntyä kasvavaa tupasvillarämettä (Liite 6, kuvat 48-49). Yläosassaan rahkarämettä ja suursaranevaa. Pohjakerroksessa hallitsevat rassi- ja hetesirppisammal sekä luhta- ja kalvaskuirisammal (*Stramineum stramineum*). Merkitty lähde, puronvarsi ja ojittamaton pieni suo ovat **metsälakikohteita.**

4.5 Sarminiemi

Laitavaara

Jyrkänteen alusmetsä kuivahkoa kangasta. Puustona yleisesti Ø 10-19 cm mäntyä sekä myös aikaisemman puusukupolven aihkeja. Lahopuustona keloja ja melko runsaasti vanhoja maapuita. Luonnontilaisen kaltainen vanha metsä. Metsän läpi polku. Rannassa laikuittain kuivaa UVET-kangasta (Liite 6, kuvat 51-52).

Rannassa vanhoja niittyjä (Liite 6, kuvat 53-55). Mahdollisesti perinnebiotooppi.

Laitavaaran itäpuolen rinteen lahti

Lahden pohjukkaan (Liite 6, kuva 56) laskee lähdepuro/piilopuro (**A15**) (Liite 6, kuvat 57-58). Sammallajistossa mm. kinnassammal (*Scapania*) ja hetesirppisammal (*Warnstorfia exannulata*). Puron varren puusto Ø 13-20 cm 7-14 m mäntyä. **Metsälakikohde.**

Puron itäpuolen suo on tyypiltään suursarainen, lähteinen lettoneva (Liite 6, kuva 59). Suon lajistoon kuuluvat mm. lehväsammat, rassisammal, kultakuirisammal, lettokilpisammal (*Ciclidium stygium*), haprarahkasammal (*Sphagnum riparium*), lettorahkasammal (*Sphagnum teres*), pullosara, villapääluikka ja luhtavilla. Ojittamattomana lähteisenä lettosuona on **luontokohde.**

(Liite 6, kuvat 60-62 => Jalanluiskahtamanvaara S-puoli)

Ikkerinvuono ja Sikastolahti

Sikastolahden länsiranta ja niemi kalliokkoista, puustoista kuivahkoa kangasta, jossa puusto 7-13 m mäntyä. Lahden itäpuolen suo rannasta kivikkoista isovarpuista kangasrämettä. Itse suo suursara- ja luhtavillavoittoista, mahdollisesti umpeenkasvavaa luhtaa (Liite 6, kuva 63-65). Sara- ja ruoholuhtana **metsälakikohde (A16).**

4.6 Kaikunuora

Kaikunuoran länsiosa

Rannassa järeitä mäntyjä (Liite 6, kuva 67). Vanhaa puustoa siellä täällä, alla tulossa melko tiheänä nuorta 7-11 m mäntyä. Rannassa kuivaa kangasta, ylempänä rinteessä kuivahkoa kangasta (Liite 6, kuva 68). Rantojen vanhat männyt tulisi jättää koskemattomiksi.

Nilottupetäjävuoma

Vuoman pohjukan rannat ovat yleisesti saraisia luhtarantoja (Liite 6, kuva 69). Ranta on verrattain kivikkoista ja karista (Liite 6, kuva 70). Saraisena rantaluhtana **metsälakikohde (A17)**.

Alimmainen Pyhäjärvi

Pyhäjärven ja Inarinjärven välinen rinne on kivikkoista kangasta. Puusto Ø 20-30 cm, jopa Ø > 40 cm mäntyä. Aliskasvuna runsaasti 5-7 m koivua. Lahopuuta maapuuna sekä pötkelöinä ja keloina runsaasti. Luonnontilaisen kaltaista metsää (Liite 6, kuvat 71-72). Alimmaisesta Pyhäjärvestä Lusmanuoraan laskeva puronvarsi on metsälakikohteena pidettävä arvokas elinympäristö. Puro alkaa luhtaisena muuttuen kivikkoisessa rinteessä moniuomaiseksi, laajaksi piilopuroverkostoksi. Puustoa muodostavat mänty ja koivu, pensaikkoa hallitsee kataja. Kenttäkerroksen kasvillisuus on rehevää, metsävarpujen ohella esiintyy monia ruohoja ja heiniä, mm. korpi-imarretta (*Phegopteris connectilis*), lillukkaa (*Rubus saxatilis*), nuokkuhelmikkää (*Melica nutans*), kultapiiskua (*Solidago virgaurea*) ja korpiorvokkia (*Viola epipsila*). **Metsälakikohde (A25)**.

4.7 Paatsvuono

Paatsvuonon eteläosan pieni lahti (Liite 6, kuva 77), johon laskee yläpuolisista pienistä lammista (Liite 6, kuva 78) puro suon läpi. Lampien reunat isovarpurämeisiä, lasku Inarinjärvelle päin suursaraista nevaa. Rantasuolla runsaasti kelottuneita mäntyjä. Lammet ja niistä laskeva puro pienvesinä **metsälakikohteita (A18)**.

4.8 Paksuvuono

Nellimniemen pohjoisranta kuivahkoa kivikkokangasta, jossa puusto Ø 16-25 cm, 14-16 m mäntyä ja aliskasvuna 5-10 m koivua (Liite 6, kuva 73). Lahopuustoa on maapuuna verraten hyvin ja rannassa myös keloja. Jonkin verran vanhoja kantoja, mutta pääasiassa luonnontilaisen kaltaista metsää. Pienestä lammesta virtaa epäselvä tiheä puro Inarinjärveen (Liite 6, kuva 74).

(Liite 6, kuva 75 Loukkulahteen ja kuva 76 Keinolahden suuhun).

Paksuvuonon itäosassa oleva Mummonvuopajan alueen *Scorpidium*-rimpiletto. Suon lajistossa järviruoko (*Phragmites australis*), kataja, pullosara, villapääluikka, kurjenjalka, rassisammal, keräpääraikasammal, lettosirppisammal (*Limprichtia intermedia*) sekä lettolierosammal (*Scorpidium scorpioides*) (Liite 6, kuvat 83-84). Suon läpi noro / vesilasku järveen. Ojittamattomana lettosuona **luontokohde (A20)**. Tieltä suolle oleva metsä kalliokkoista karukko- ja kuivaa kangasta, jossa puusto Ø19-32 cm, 13-16 m mäntyä. Lahopuustoa pääasiassa keloina, myös maapuuta jonkin verran. Vanhoja kantoja on.

4.9 Nellim

Petäjäkuorimajärven pohjoispuolinen pieni umpeenkasvava lampi, jonka reunustat lyhytkorsinevaa ja edelleen isovarpurämettä (Liite 6, kuva 85). Lammen ja Petäjäkuorimajärven välinen kangas erittäin kivikkoista kuivahkoa kangasta, jossa puusto Ø 20-30 cm, 15-17 m mäntyä. Järven rantasuo mesotrofisia suursaraisia luhtanevoja, jotka vaihettuvat kauempana isovarpuisiksi rämeiksi (Liite 6, kuvat 85-87). Järven pohjoisrannalla on pirunpeltoa. Petäjäkuorimajärven luhtarannat **metsälakikohteita (A21)**.

Nellinniemi

Nellinniemen rinteiden lähde sijaitsee puustoisessa isovarpurämerinteessä kuivahkon kankaan reunassa, jossa puusto Ø15-23 cm, 14-17 m mäntyä sekä sekapuuna 7-12 m koivua melko paljon (Liite 6, kuvat 79-80). Lähteestä laskevan puron reunat ovat noin 10-20 m leveydeltä nevarämettä ja ulompänä isovarpurämettä rantaan asti. Lähteen ja puron lajistoa ovat mm. rassisammal, hetehiirensammal (*Bryum weigeli*), kultasirppisammal ja hetesirppisammal. Lähteen ja puron välittömät lähiympäristöt **vesi- ja metsälakikohteita (A22)**.

Vuopaja

Nellimin Vuopajan lahti on osaksi rannoiltaan isovarpu- ja kangasrämeitä sekä osaltaan suursaraluhtakastikkavaltaista rantaluhtaa (Liite 6, kuva 88). Ympäröivät metsät ovat pääasiassa kuivia kankaita, joissa puusto yleisesti 17-19 m mäntyä, aliskasvuna nuorta mäntyä ja lahden rannoilla 5-7 m koivua. Lahopuustoa siellä täällä tuulenskaatoina, joskin yleisesti ottaen niukasti. Vuopajan luhtarannat ovat **metsälakikohteita (A23)**.

Tieltä Sarvikappalejärvelle laskeva lähteinen tihkurinne ja puro/noro, joka laskee alapuoliselle Scorpidium-rimpiletolle (Liite 6, kuva 89). **Vesi- ja metsälakikohde (A24)**.

Matjärvi

Matjärven itäpuolinen rinne on kivikkoista karukkokangasta (Liite 6, kuva 81). Puusto on Ø27-32 cm, 15-17 m mäntyä. Vanhoja kantoja on, samoin palojälkiä. Lahopuustoa keloina ja jonkin verran maapuuna. Usean lähteen ja puron lähdealue sijaitsee noin 60 m järven rannasta niityn vieressä, **vesi- ja metsälakikohde (A19)** (Liite 6, kuva 82).

5 MUU YLEISKAAVA-ALUE

5.1 Nangunjärvi

Vuopajanperävaaran itäpuolinen rantasuo on oligotrofista rimpi- ja ruopparimpinevaa, joissa rimpien välisiä rahkajänteitä. Ympäröivät kankaat ovat kuivahkoa, puustoltaan melko avointa kangasta, jossa puusto Ø 16-22 cm, 11-14 m varttunutta mäntyä sekä 3-4 m koivua aliskasvuna jonkin verran. Vanhoja kantoja on, lahopuustoa jonkin verran (Liite 6, kuva 90).

Nangunjärven Valkialahden pohjukka on rantaluhtaa ja **metsälakikohde (B1)** (Liite 6, kuva 91).

Nangunjärven Valkialahden länsipuolinen niemi, jonka keskiosien suot ovat tyypiltään oligotrofisia rämejänteisiä rimpinevoja ja nevarämeitä ja soiden reunat yleisesti puustoisia vaivaiskoivurämeitä (Liite 6, kuva 92). Soiden länsipuolen kankaat ovat varttunutta/uudistuskypsää kuivahkoa ja osin kuivaa kangasta. Kankaiden länsipuolella on suurehko suoalue, joka on rahkarämejänteiden halkomaa rimpinevaa sekä paikoin suursaranevaa ja lyhytkorsinevaa. Jänteillä on kymmeniä pieniä muurahaispesiä (Liite 6, kuvat 93-94).

Rantasuon reunalla oleva luhtainen suursarainen pieni lampi, joka pienen lammen välittömänä lähiympäristönä **metsälakikohde (B2)** (Liite 6, kuva 95). Lammen ympäristön suo on laajalti vaivaiskoivuvaltaista rahkarämettä. Lammesta laskee noin 1 m levyinen puro.

5.2 Hietajärvi

Hietajärveen laskevan Matto-ojan vierus on ainakin osaksi lettorämettä, jonka lajistossa katajaa runsaasti, siniheinä, nuokkuhelmikkä, kurjenjalka, vilukko, kultapiisku, luhtavilla, villapääluikka, rimpivihvilä (*Juncus stygius*), yökõnlehti (*Pinguicula* sp.) (Liite 6, kuva 96). Järven lounaisrannalla on laajalti vaivaiskoivuista ja melko puustoista rahkarämettä. Viereinen kangas on taimikkoa. Järven ranta suursaraista (Liite 6, kuva 97)

5.3 Talasjärvi

Talasjärven kangas tien viereltä on kuivahkon kankaan vanhaa metsää, jossa kuitenkin hakkuutoiminnan jälkiä nähtävissä. Mäntyjen ohella sekapuuna 7-9 m koivua. Vanhoja aihkimäntyjä siellä täällä, lahoppua kohtuullisen runsaasti. Järven reunat ovat kangas- ja isovarpurämeitä, järven pohjoisranta oligotrofista suursaranevaa (Liite 6, kuvat 98-99).

5.4 Sarmijärvi

Sarmijärven lounaispuoliseen Nuottamojärveen laskeva puro tihkuu rinteessä olevasta lähteestä (Liite 6, kuva 100). Järven rantasuot ovat alavammilta soiltaan isovarpurämeitä rannan ollessa suursaraluhtaa. Sammakkovaaran koillisosan kivikkoisilla kankailla palojälkiä yleisesti, puusto Ø 18-25 cm, 15-16 mäntyä.

Sarmijärven länsipuolen suoalue on rahkoittunutta tupasvillarämettä sekä lähteistä rämettä (Liite 6, kuva 101). Suon keskiosissa on rimmikoita (Liite 6, kuva 102). Avosuon pohjoisosassa lampi, joka **metsälakikohde (B3)** (Liite 6, kuva 103). Lammen eteläpuolinen suo on lettorämettä. Sarmijärven länsiosan ranta rämettä noin 50 m leveydeltä (Liite 6, kuva 104).

5.5 Alajärvi

Alajärven luoteisosassa tien ja rannan välisessä loivassa rinteessä lähde (Liite 6, kuva 105). Lähteen ympäryys on isovarpurämettä, jossa 4-8 m mäntyä. Tien vierus on pääosin kuivahkoa kangasta, jossa puusto Ø 16-27 cm, 15-17 m mäntyä. Lähde ja sen välitön lähiympäristö **vesi- ja metsälakikohde (B4)**.

Alajärven länsipuolisen Sakiavaaran länsipuolella kulkevan tiepohjan vieressä on lähde, jonka ympäryys on muuttunut tien rakentamisen yhteydessä. Lähde on kuitenkin sinänsä luonnontilaisena syytä huomioida **luontokohteena (B5)** (Liite 6, kuva 106).

Sakiavaaran eteläpuolella oleva karttaan merkitty rinne lähde pulppua alapuoliselle suolle (Liite 6, kuva 107). Lähteestä laskevan puron viereinen suo on lähteinen lettoräme. Lähde, siitä laskeva puro sekä niiden välittömät lähiympäristöt **vesi- ja metsälakikohteita ja ojitamaton rantasuokaksine puroineen luontokohde (B6)**. Suota ympäröivät kankaat ovat kuivia ja paikoin jopa karukkoisia, pääosin metsätaloustoimin käsiteltyjä kankaita (liite H, kuva 108). Poroniemivaaran ja Sakiavaaran välinen Alajärven rantasuon tyypiltään mesotrofista nevarämettä ja lyhytkortista rimpinevaa, jossa lajistona mm. villapääluikka, aapasirppisammal, rahka-, pullo- ja mutasara (Liite 6, kuva 109).

(Liite 6, kuva 110 Alajärvestä laskevasta Alajoesta tiesillan kohdalta).

Alajärven itäpuolella Kenttäniemen sekä järveen laskevan joen eteläpuoliset rinnemetsät ovat varttuneita ja uudistuskypsiä kuivahkon kankaan metsiä, joissa puusto Ø 23-28 cm, 15-17 m mäntyä (Liite 6, kuvat 111-112, kuva 113 Alajärvelle).

5.6 Ivalojoki

Tolonen

Ivalojoen eteläpuolen rinne on tien varressa kuivaa kangasta, jossa puusto Ø 15-26 cm, 15-19 m mäntyä. Kankailla on vanhoja kantoja. Lahopuuta on maapuuna jonkin verran (Liite 6, kuva 114). Jokivarren läheisyydessä rinne jyrkkenee ja metsätyyppi muuttuu tuoreeksi kankaaksi ja korveksi. Puusto on pääasiassa 6-8 m koivua (Liite 6, kuva 115).

(Liite 6, kuvat 116-118 jokivarresta).

Pajakoski

Pajakosken pohjoispuolinen lähdealue ja lähteestä purkautuvan puron varsi **vesi- ja metsälakikohteita (B7)** (Liite 6, kuvat 119-120). Puronvarsi on 2-3 m pajua ja 3-5 m koivua kasvava metsäkorte-suursarakorpi. (Liite 6, kuvat 121-122 jokivarresta Pajakosken kohdalta). Jokivarren rantametsät rinteiden päältä yleisesti alavaa mänty-koivuvaltaista sekametsää, notkokohdissa pajukkoa.

6 LINNUSTO JA MUU ELÄIMISTÖ

Suunnittelualueen linnustoa ja muuta eläimistöä koskevat tiedot perustuvat jo olemassa oleviin havaintoihin. Tietoja kerättiin paikallisilta harrastajilta, harrastusjärjestöiltä, Metsähallitukselta, Paliskuntain yhdistykseltä sekä alan julkaisuista.

Saariselän ja Inarijärven välisen alueen linnusto ja eläimistö ovat monipuolisia ja lajistollisesti rikkaita. Pesiviä lintulajeja alueella on n. 100 ja muuttoaikana lajimäärä on tätäkin suurempi (Koskimies ym. 2002). Nisäkäslajeja alueella esiintyy 35, perhosia n. 560, loispistiäisiä 520 ja hämähäkkejä n. 220 lajia (Luhta 1999).

6.1 Linnusto

Suunnittelualueen linnusto vaihtelee vallitsevan ympäristön mukaan. Tunturialueiden tyyppilajeja ovat mm. piekana (*Buteo lagopus*), kiiruna (*Lagopus mutus*), riekko (*Lagopus lagopus*), keräkurmitsa (*Charadrius morinellus*), pulmunen (*Plectrophenax nivalis*) ja kapustarinta (*Pluvialis apricaria*). Alempana sijaitsevien tunturikoivikoiden sekä metsäisempien jokilaaksojen lajeihin kuuluvat mm. hiiripöllö (*Surnia ulula*), ampuhaukka (*Falco columbarius*), punakylkirastas (*Turdus iliacus*), pajulintu (*Phylloscopus trochilus*), lapintainen (*Parus cinctus*), pajusirkku (*Emberiza schoeniclus*) ja sinirinta (*Luscinia svecica*). Alueen soilla pesii huomattavan runsas kahlaajalajisto, johon lukeutuvat mm. valkoviklo (*Tringa nebularia*), liro (*T. glareola*), suokukko (*Philomachus pugnax*), lapinsirri (*Calidris temminckii*), jänkäsirriäinen (*Limicola falcinellus*), jänkäkurppa (*Lymnocyptes minimus*) ja isokuovi (*Numenius arquata*). Inarijärven runko-osan linnustolle on ominaista karujen, kirkasvetisiä ja suurehkoja järviä suosivien lajien esiintyminen. Tällaisia lajeja ovat mm. kuikka (*Gavia stellata*), koskelot (*Mergus spp.*) ja merilokki (*Larus marinus*) (mm. Luhta 1999, Väisänen ym. 1998). Suunnittelualueen tunturialueen kalliopahdoilla pesii harvalukuisena tunturihaukka (*Falco rusticolus*), joka on

luokiteltu kansallisessa uhanalaisuusluokituksessa erittäin uhanalaiseksi (Rassi ym. 2004). Myös erittäin uhanalaiseksi lajiksi luokiteltu muuttohaukka (*Falco peregrinus*) pesii suunnittelualueella.

Suunnittelualueella sijaitsee kaksi linnustoltaan kansallisesti tärkeäksi luokiteltua (FINIBA) aluetta: Tsarmitunturin erämaa (FINIBA-alue no. 920038) sekä Ivalojoen suisto (920105). FINIBA-alueiden lisäksi linnustollisesti edustavimpina alueina voidaan pitää Mellanaapaa sekä Mielikköjäntä (liite 2.1).

Tsarmitunturin erämaa

Tsarmitunturin erämaan FINIBA-alueen pinta-ala on 16 578 ha. Alue on matalien tunturien, laajojen kuusimetsien ja useiden pikkujärvien ja purojen hallitsema erämaa-alue. Alueen kriteerilajeina on kuukkeli (*Perisoreus infaustus*), jonka pesiväksi kannaksi on arvioitu n. 200 yksilöä. Alueen pesiviin lajeihin lukeutuvat myös mm. metso (*Tetrao urogallus*), pyy (*Bonasa bonasia*) ja kirjosiipikäpylintu (*Loxia leucoptera*).

Ivalojoen suistoalue

Ivalojoen suiston FINIBA-alueen pinta-ala on 1149 ha. Ivalojoen suisto on laaja, useiksi sivuhaaroiksi jakautunut jokisuisto, jossa on useita kooltaan vaihtelevia saaria, luhta- ja tulvaniittyjä sekä tulvanevoja. Alueen pesimälinnusto on Inarin Lapin olosuhteissa monipuolinen, mutta alueen merkitys on vielä suurempi muuttavien vesilintujen lepäily- ja kerääntymisalueena (Valtion ympäristöhallinto 2005). Alueella on tavattu 126 lintulajia, joista 56 pesivinä (Kuukasjärvi 2002). Pesiviä ranta- ja vesilintulajeja suistossa on kaikkiaan 27 parimääriltään 155-270. Säännöllisesti alueella esiintyviä tai läpi muuttavia lajeja on 24.

Alueen FINIBA-kriteerilajina on uivelo. Suiston alueella pesivät mm. haapana (*Anas penelope*), lapasorsa (*A. clypeata*) ja tukkasotka (*Aythya fuligula*). Runsaimpia sorsalintuja ovat tukkasotka, telkkä ja tavi. Muuttoaikana lajistoon kuuluvat mm. kuikka, kaakkuri, metsähanhi, jouhisorsa (*Anas acuta*), lapasotka (*Aythya marila*), kalasääksi (*Pandion haliaetus*), suosirri (*Calidris alpina*), lapinsirri ja suokukko. Satunnaisesti Ivalojoen suistossa tavataan myös esim. merimetsoa (*Phalarocorax garbo*), harmaahaikaraa (*Ardea cinerea*), lyhytnokkahanhea (*Anser brachyrhynchus*), heinätavia (*Anas querquodula*) ja punajalkavikloa (*Tringa totanus*) (Osmonen & Karhu 2002).

EU:n lintudirektiivissä mainituista lajeista Ivalojoen suistossa tavataan kaikkiaan 20:ntä lajia, joista suurin osa on muuttavia tai satunnaisesti tavattavia lajeja (Kuukasjärvi 2002). Suomen kansallisessa uhanalaisuusluokituksessa (Rassi ym. 2000) mainittuja lajeja Ivalojokisuistossa esiintyy 8.

Mellanaapa ja Mielikköjäntä

Mellanaavan jäntäalue Akujärven ja Ivalojoen välissä on keskeinen muutonaikainen levähdys- ja ruokailupaikka useille linnuille (Luhta 1999) (liite 2.1). Alueella sijaitsevan jätevedenpuhdistamon ympäristössä pesivät mm. lapinsirri, valkoviklo, mustaviklo, suokukko, vesipääsky (*Phalaropus lobatus*) ja kivitasku (*Oenanthe oenanthe*). Muuttoaikana Mellanaavan lajistoon kuuluvat mm. uivelo, laulujoutsen, metsähanhi, suosirri ja lapinkirvinen (*Anthus cervinus*) (Luhta 1999).

Mielikköjäntä sijaitsee Veskoniemeen johtavan tien ja Ivalojoen suiston välissä (liite 2.1). Mielikköjäntä on alueella tavanomainen sarainen neva, jonka keskiosissa sijaitsee kaksi suolampea. Alueella esiintyy runsaasti kahlaajia ja sorsalintuja sekä muuttoaikoina hanhia. Mielikköjäntällä pesivät mm. kurki (*Grus grus*), jäntäsirriäinen, tukkasotka, vesipääsky, suopöllö (*Asio flammeus*), pensastasku (*Saxicola rubetra*) ja pikkusirkku (*Emberiza pusilla*). Muuttoaikoina alueen valtalajeihin kuuluvat mm. kaakkuri, kuikka, laulujoutsen, metsähanhi, haapana, jouhisorsa, heinäSORSA (*Anas platyrhynchos*), tavi (*Anas crecca*) ja uivelo. Satunnaisia

lähinnä muuonakaisia havaintoja on tehty mm. kiljuhanhesta (*Anser erythropus*), lyhytnokkahanhesta sekä isosirristä (Luhta 1999).

6.2 Muu eläimistö

Suunnittelualueella tavataan kaikkia Suomen suurpetolajeja karhua (*Ursus arctos*), ahmaa (*Gulo gulo*), sutta (*Canis lupus*) ja ilvestä (*Lynx lynx*). Yleisimpiä nisäkkäitä ovat metsäjänis (*Lepus timidus*) ja kettu (*Vulpes vulpes*) (Luhta 1999). Kettukannan voimakas kasvu on osaltaan heikentänyt naalin (*Alopex lagopus*) elinoloja, mutta naalia tavataan silti harvakseltaan suunnittelualueen tunturiylängöillä. Alueen hirvikanta (*Alces alces*) on tihein Ivalojoen puustoisilla alueella. Metsäkaurista (*Capreolus capreolus*) tavataan satunnaisesti Inarin eteläosissa. Majavaa (*Castor fiber*) esiintyy uudelleen istutettuna muutamina yhdyskuntina. Erityisesti Ivalojoen suiston alueella tavataan runsaasti piisameja (*Ondatra zibetica*), jotka ovat yleistyneet selvästi viime vuosikymmeninä. Myös minkki (*Mustela vison*) on kotiutunut suistoalueelle, ja nykyään lajia esiintyy myös muualla Ivalon-Inarin seudulla. Pikkunisäkkäistä runsaslukuisimpia ovat myyrät, joita suunnittelualueella esiintyy useita lajeja. Yleisimpiä ovat lapin-, harmaakuve- ja punamyyrä (*Clethrionomys spp.*). Raakua eli jokihelmisimpukkaa (*Margaritifera margaritifera*) esiintyy Luttojoen vesistöalueella, joka on maamme huomattavimpia raakun elinalueita (Mela 2000). Mellanaavan jätevedenpuhdistamon ympäristössä pesii pohjanlepakko (*Eptesicus nilssoni*) (Luhta 1999). Ivalon poronhoitoalueen poromäärä on nykyään lähellä alueen suurinta sallittua enimmäisporomäärä eli 6000 poroa (Ylitalo 2005).

Inarijärven kalalajistolle on ominaista lohensukuisten kalalajien runsaus sekä särkikalojen puuttuminen mutua lukuun ottamatta. Inarijärven ja sen sivuvesistöjen siikakannat ovat tunnettuja monipuolisuudestaan. Inarijärven on esiintynyt kaikkiaan kuusi alkuperäistä siikamuotoa: pohjasiika, karikutusiika, lehtisiika ja räpys (*Coregonus lavaretus pidschian*) sekä riika ja reeska (*Coregonus lavaretus*). Järvitaimenesta (*Salmo trutta m. lacustris*) Inarijärven on esiintynyt useita eri kantoja (mm. Ivalojoen ja Juutuanjoen kannat). Myös nieriästä (*Salvelinus alpinus*) Inarijärven on tavattu kahta eri muotoa: isonieriää eli rautua ja pikkunieriää eli paltsarautua. Alkuperäisten kalalajien lisäksi Inarijärven on istutettu tai sinne on levinnyt muikku (*Coregonus albula*), planktonsiika (*Coregonus lavaretus*), järvilohi (*Salmo salar m. sebago*), harmaanieriä (*Salvelinus namaycush*) ja satunnaisesti kirjolohi (*Oncorhynchus mykiss*). Inarijärven kalalajisto on monipuolinen ja siihen kuuluvat alkuperäiset järvitaimen- ja isonieriäkannat. Myös järven siikakannat ovat monimuotoisia (Valtion ympäristöhallinto 2005).

7 UHANALAISET LAJIT

Suunnittelualueella havaittujen uhanalaisten lajien esiintymätiedot tarkastettiin valtion ympäristöhallinnon tietojärjestelmästä (19.8.2005). Rekisteritiedoista poimittiin liitteen 4.1 kartalle ne putkilokasvien, kääpien ja hyönteisten esiintymät, joiden tila oli rekisterissä merkitty olemassa olevaksi (+). Liitekartalta on jätetty pois ne esiintymät, joiden tila on epävarma (?). Epävarmojen esiintymien havaintotiedot olivat yleensä suhteellisen vanhoja ja/tai sijaintipaikan merkintä oli erittäin epätarkka. Vuonna 2008 uhanalaislistaa täydennettiin laaksoarhon osalta kaavatyon aikana tehtyjen inventointien perusteella. Alueen uhanalaisten lintujen osalta tiedot on tarkistettu Metsähallituksen asiantuntijoilta.

Kansainvälisen luonnonsuojeluliiton IUCN:n uhanalaisuusluokituksen mukaan uhanalaisiksi lajeiksi luokitellaan äärimmäisen uhanalaiset (Critically Endangered, CR), erittäin uhanalaiset (Endangered, EN) ja vaarantuneet (Vulnerable, VU) lajit. Silmälläpidettävät lajit (Near Threatened, NT) eivät ole uhanalaisia, mutta ne ovat taantuneita, harvinaisia sekä huonosti tunnettuja lajeja, joiden elinympäristöjen tiedetään olevan uhanalaisia tai taantuvia. Elinvoimaiset (Least Concern, LC) lajit ovat hyvin tunnettuja, niiden kanta on vakaa ja niiden tulevaisuus arvioidaan turvetuksi. Lajit voivat lisäksi olla alueellisesti uhanalaisia, vaikka ne eivät olisi valtakunnallisesti uhanalaisia.

Suomen vastuulajeiksi on määritelty lajeja, joiden säilyttämisessä Suomella voidaan osoittaa olevan merkittävä kansallinen vastuu. Vastuulaji ei välttämättä ole Suomessa uhanalainen. Vastuulajin eurooppalaisesta kannasta noin 15-20 % on Suomessa.

Liitteen 4.1 kartalla uhanalaisten lajien esiintymispaikkojen rinnalle on merkitty juokseva numerointi, joka viittaa liitteen 4.2 taulukkoon (lajilistaus). Uhanalaisesiintymien sijainti on kartoilla suuntaa-antava, koska koordinaattitiedot ovat osin hyvin epätarkkoja.

Liitteessä 4.3 on lisäksi esitetty Ivalon alue-ekologisessa suunnitelmassa (Heikkuri ym. 2000) esitetty kartta uhanalaisten kasvien esiintymisestä alueella. Tässä kartassa on esitetty mm. Nanguniemessä suoritetun käväkäsinventoinnin tulokset.

Taulukko 1 Kaava-alueella esiintyvät huomioitavat kasvi-, selkärangaton- ja käväkäslajit sekä niiden suojelustatus (valtak. = valtakunnallinen uhanalaisuus; alueel. = alueellinen uhanalaisuus; rauh. = rauhoitettu, erit. = erityisesti suojeltava; dir. = luontodirektiivin liitteiden II ja IV laji; vastuu = Suomen kansainvälinen erityisvastuulaji).

Tieteellinen nimi	suomeksi	Valtak.	alueell. 4c	rauh. erit.	dir.	vastuu
putkilokasvit						
Moehringia lateriflora	laaksoarho	VU		X	X	
Ranunculus lapponicus	lapinleinikki	LC		X	X	X
Primula stricta	lapinesikko	VU		X		
Carex laxa	velttosara	NT				X
Botrychium multifidum	ahonoidanlukko	NT	X			X
Botrychium boreale	pohjannoidanlukko	VU		X		X
Botrychium lunaria	ketonoidanlukko	NT				
Allium schoenoprasum var. sibiricum	ruijanruoholaukka	NT				
Galium triflorum	lehtomatar	LC	X			
selkärangattomat						
Arctopsyche ladogensis	pohjansirvikäs	NT				
Apatania zonella						
Limnephilus algosus						
Semblis atrata	siulasirvikäs	VU				
käävät						
Skeletocutis stellae	välkkyludekäpä	VU		X		
Gloeophyllum protractum	liekokääpä	NT				
Antrodia albobrunnea	riekonkääpä	NT	X			

8 SUOJELUALUEET JA MUUT LUONTOKOhteet

Suunnittelualueen suojelualuetilanne tarkistettiin valtion ympäristöhallinnon Hertta-tietokannasta. Alueiden karttarajaukset on esitetty liitteissä 5.1-5.3.

Natura 2000 –alueet, luonnonsuojeluohjelmien alueet, luonnonsuojelualueet

Tutkimusalueella tai sen läheisyydessä sijaitsee useita Natura 2000 –alueverkostoon kuuluvia alueita, joiden suojeleminen on toteutettu eri tavoin:

- Inarijärvi (FI1300212) on suojeltu luontodirektiivin mukaisena SCI-alueena. Alue on kooltaan 89 960 ha. Alue kuuluu myös rantojensuojeluohjelmaan (RSO120124).
- Ivalojoen suisto (FI1300211; 1124 ha) on suojeltu sekä luontodirektiivin mukaisena SCI-alueena että lintudirektiivin mukaisena SPA-alueena. Ivalojoen suiston suot kuuluvat soidensuojeluohjelmaan (SSO120583).

- Tsarmitunturin erämaa (FI1300205; 16 758 ha) on suojeltu luontodirektiivin mukaisena SCI-alueena. Natura-alueeseen kuuluu erämaalain nojalla suojeltu Tsarmitunturin erämaa (EMA120008).
- Hammastunturin erämaa (FI1300203; 154 903 ha) on suojeltu luontodirektiivin mukaisena SCI-alueena. Alue käsittää erämaalain nojalla suojellun Hammastunturin erämaan (EMA120009).
- UK-puisto-Sompio–Kemihäärä (FI 1301701; 309 771 ha) on suojeltu sekä luontodirektiivin mukaisena SCI-alueena että lintudirektiivin mukaisena SPA-alueena. Alue käsittää Urho Kekkosen kansallispuiston (KPU120026), Sompion luonnonpuiston sekä muutamia soidensuojelualueita ja Kemihäärän erämaa-alueen.

Perinnemaisemat

Tutkittavilla alueilla on viisi paikallisesti arvokkaiksi luokiteltua perinnemaisemaa (liite 5.3). Paikallisesti arvokkailla kohteilla maankäyttö ei ole enää perinteisen kaltaista. Kasvillisuuden edustavuutta ovat vähentäneet esim. lisäruokinta tai lannoitus (Kalpio & Bergman 1999).

Nellimön kylässä venesataman läheisyydessä sijaitseva Nellimin niitty (1,9 ha) on kasvillisuudeltaan ketoa. Alue sijaitsee kylän vanhimmalla asutulla paikalla. Sarmijärven länsirannalla sijaitsevalla Sarmijärven niityllä (1,4 ha) on tuoretta heinäniittyä vanhassa pihapiirissä (Kalpio & Bergman 1999).

Raja-Joosepissa rajavyöhykkeellä sijaitsevalla Raja-Joosepin kentällä (1,0 ha) on ketokasvillisuutta. Alue on Raja-Joosepin vanha asuinkenttä. Ritakosken kenttä (3,7 ha) sijaitsee Hammastunturin erämaa-alueella Ivalojoen rannalla. Alueella on tuoretta ja ruohoista heinäniittyä sekä Metsähallituksen vuokra- ja autiotupa. Kattajärven länsirannalla sijaitsevalla Kattajärven niityllä (2,8 ha) on ketoa ja heinäistä niittyä (Kalpio & Bergman 1999).

Liitteissä 2 ja 3 on esitetty Metsähallituksen paikkatietojärjestelmässä olevat luontokohteet sekä kulttuuri-, maisema- ja riistakohteet.

9 JOHTOPÄÄTÖKSET LÖYDETYISTÄ LUONTOKOhteista

Maastotöiden aikana yleiskaava- ja rantakaava-alueilta löydettiin seuraavia luontokohteita:

- pienvesien välittömät lähiympäristöt (lähteet, purot ja norot, pienet lammet)
- vähäpuustoiset suot
- rantaluhdat
- maisemallisesti näkyvät ojittamattomat suot
- ojittamattomat lähteiset lettosuot

Luontokohteet on esitetty liitteessä 2.1. Liitteessä esitetty Inarinjärven rantavyöhykkeen kasvillisuuden kulutuskestävyyden luokitus perustuu Turun yliopistossa vuosina 1988-1989 tehtyyn maisemaselvitykseen (Inarin kunta 1989). Kasvillisuus on ao. selvityksessä jaettu tallauksensietokykyä perusteella kolmeen luokkaan: tallaukselta hyvin, kohtalaisesti ja huonosti sietävät kasvillisuusalueet. Luokituksessa on otettu huomioon kasvillisuustyyppien lisäksi maaperän raekoostumus sekä rinnekaltevuus. Metsähallituksen luontokohteita on esitetty lähemmin Ivalon alue-ekologisessa suunnitelmassa (Heikkuri ym. 2000).

Liitteessä 2.2 on esitetty maankäytön suunnittelua varten tiivistettynä Metsähallituksen paikkatietojärjestelmän luontokohteet, kesällä 2005 tehdyn luontoselvityksen luontokohteet, uhanalaiskohteet sekä huonosti kulutusta sietävät alueet. Liitteen perusteella voidaan hahmottaa alueet, joissa on useita luonnon kannalta arvokkaita tekijöitä ja jotka tulisi ottaa erityisen tarkasti huomioon kaavoituksessa. Kohteita on käsitelty lähemmin kappaleessa 9.4.

Eri alueiden rakennettavuutta arvioitaessa on käytetty hyväksi myös Metsähallituksen paikkatietojärjestelmän tietoja alueen kangasmaiden kasvillisuusluokista ja edelleen kulutuskestävyydestä. Kaavoitusalueella lehtomaiset kankaat, tuoret ja kuivahkot kankaat arvioitiin soveltuvan rakentamiseen kohtalaisesti ja tätä kuivemmat tai märemmät alueet huonosti. Tällöin kivikkorinteet, kalliot, puronvarsimetsät ja suot eivät pääsääntöisesti soveltuisi rakentamiseen. Jo olemassa olevista maankäyttömuodoista pellot ja niityt soveltuvat sen sijaan rakentamiseen yleensä hyvin. Kaava-alueen kangasmaiden kasvillisuusluokat on esitetty liitteessä 2.4.

Löydetyille luontokohteille on kaikille annettu kaavamerkintäsuositukseksi **luo, muu merkittävä luontoalue**. Näihin alueisiin kuuluvat mm. luonnonsuojelulain, metsälain ja vesilain mukaiset arvokkaat luontotyypit, uhanalaisten lajien esiintymisaluet, perinnebiotoopit ja muut inventoinnissa selvitettyt merkittävät luontoalueet (esim. Huttunen ja Pahtamaa 2002).

9.1 Pienvesien välittömät lähiympäristöt

Lähteet, purot ja pienet lammet

Pienvesien välittömät lähiympäristöt muodostavat määrältään ja pinta-alaltaan keskeisimmät luontokohteet Inarin rantakaava-alueella. Karujen ja kuivien kankaiden vallitsemassa maastossa pienvesien merkitys luontokohteina korostuu. Selvitysalueelta löydettiin useita järveen laskevia luonnontilaisia puronvarsia, joihin usein liittyi myös lähteitä, reheviä suoalueita ja pieniä lampia. Tällöin voidaan puhua tärkeiden elinympäristöjen keskittymistä. Luonnontilaiset lähteet ovat vesilain (VesiL 17a §) ja lähteiden, puronvarsien ja pienten lampien lähiympäristöt metsälain (Metsäl 10§) erityisen tärkeitä elinympäristöjä.

9.2 Suot

Vähäpuustoiset suot

Vähäpuustoiset suot ovat metsälakikohteina ojitamattomia kitu- ja joutomaiden avosoita sekä rämeitä ja korpia, jotka erottuvat selvästi ympäristöstään.

Ojitamattomat lettosuot ja lähteiset suot

Letot ovat metsälain mukaisia erityisen tärkeitä elinympäristöjä vain Lapin läänin eteläpuolella. Letoista luhtaletto, lähdeletto, varsinainen letto, koivuletto ja lettoneva luetaan esimerkiksi Metsähallituksen ympäristöoppaassa (Metsähallitus 2004) koko Suomessa uhanalaisiin suotyyppisiin. Nyt tehdyssä selvityksessä alueelta löydetty muutamat letot ja lähteiset letot on arvioitu merkittäviksi luontokohteiksi, koska ne ovat aina potentiaalisia uhanalaisten lajien elinalueita.

Maisemallisesti arvokkaat rинnesuot

Suurten korkeusvaihteluiden alueilla rинnesuot muodostavat selvän maisemallisen tekijän sekä itse suolle että suolta ympäröivään maisemaan. Rинnesoihin liittyy usein myös lähteisyyttä ja suon läpi kulkeva vesilasku tai noro. Rинnesuo ja sitä ympäröivä luonnontilainen tai luonnontilaisen kaltainen metsä muodostavat yhdessä arvokkaan luonto- ja maisemakohteen. Rинnesuot ovat alueella kuitenkin suhteellisen harvinainen morfologinen aapasuotyyppi.

9.3 Rantaluhdat

Metsälain määrittelyyn sisältyvät vesistöjen tulvavaikutteisilla metsäisillä rannoilla esiintyvät luhtatyyppit. Selvitysalueen lahdemat olivat rannoiltaan usein sara- ja ruoholuhtia, jotka rajoittuivat puustoiisiin kuiviin kankaisiin ja usein kalliokkoisiin karukkokankaisiin. Kyseessä olivat siis avoluhdat, jotka kalliorannoista poikkeavina suojausina poukamina tarjoavat pesimä- ja ruokailualueita esimerkiksi vesilinnuille.

9.4 Inarinjärven ranta-alue

Tehdyn luontoselvityksen perusteella Inarijärven ranta-alueelta löydettiin 17 kappaletta metsälain mukaisia erityisen tärkeitä elinympäristöjä tai muuten luontokohteeksi arvioituja alueita. Nämä kohteet ovat verraten pienialaisia ja pääasiassa pienvesien lähiympäristöön liittyviä kohteita, suoalueita ja luhtarantoja.

Tarkasteltaessa löydettyjä luontokohteita, Metsähallituksen paikkatietoaineiston luontokohteita sekä kasvillisuuden kulutuskestävyydeltään tullausta heikoimmin sietäviä alueita yhdessä, voidaan erottaa alueita joissa on useita em. luontoarvoja tai tekijöitä, jotka vaikuttavat alueen soveltuvuuteen esimerkiksi rakentamiseen. Tällaisia alueita ovat:

- Nanguniemen luoteisranta (liite 2.1, kohteen A1 alue)
- Nanguniemen pohjoisranta (liite 2.1, kohteen A3 alue)
- Nanguvuono (liite 2.1, kohteiden A11 ja A12 alue)
- Sarmivuono, Einarin alue (liite 2.1, kohteen A13 ja A14 alue)
- Vuopaja (liite 2.1, kohteen A23 alue)
- Paksuniemen pohjoisranta (liite 2.1, kohteen A18 alue)

9.4.1 Nanguniemi

Tiheimmin rakennettu alue Nanguniemessä on Veskonien vene- ja kalastaman alueella. Mökkejä on myös niemen itä- ja kaakkoisrannalla verraten tiheästi. Itse niemen keskiosat ovat lähes rakentamattomia. Ranta-alueella rakentamattomia alueita ovat Metsähallituksen virkistymetsinä käyttörajoitetut Nanguniemen koillisranta, Seytsivaaran luoteisrinteen ranta, Kivivaaran kaakkoispuolen ranta sekä topografialtaan jyrkät rannat. Metsähallituksella on Inarijärven virkistymetsiä yhteensä 4 224 ha (Metsähallitus 2000).

Yksityismaat sijoittuvat niemen keski- ja eteläosaan Seytsivaara – Kivivaara –linjan eteläpuolelle, jonka lisäksi pieniä yksityismaita on Mielkkiniemessä, Jänisjärvien alueella, Pienen Menesvaaran alueella ja Seytsivaaran pohjoispuolella. Metsähallituksen hallinnoimalla alueella alue-ekologisen suunnittelun avulla on huomioitu Nanguniemessä Metsähallituksen inventoimat luonto-, maisema- ja riistakohteet. Metsähallituksen luontokohteet Nanguniemessä ovat lähinnä vaarojen välisten notkojen puronvarsia sekä kallio- ja jyrkännekuvioita. Ekologiset käytävät sijoittuvat Menesvaaralta ja Saivarvaaran eteläpuolelta niemen pohjoiskärkeen (liite 2.1).

Ulkoilu- ja virkistystoiminnan kannalta parhaiten erottuu Romovaaran ja Seytsivaaran sekä näiden järvien alue Veskonien itäpuolella. Alueella sijaitsee maisemallisesti arvokkaita rinteitä ja jyrkännekuvioita ja olemassa olevaa polustoa on jo jonkin verran. Saavutettavuus on Veskonien sataman läheisyyden vuoksi hyvä. Metsähallituksen tietojärjestelmässä Seytsijärven ja Kaikujärven alueen metsäkuvioita on merkitty virkistysrakenteen lähimetsiksi.

Vallitsevana kasvillisuustyypinä Nanguniemessä ovat kuivahkot kankaat (liite 2.4). Kuivahkojen kankaiden lisäksi kohtalaisesti rakentamiseen soveltuvia tuoreita kankaita on vaarojen rinteillä. Huonosti rakentamiseen soveltuvia kuivia kankaita on Nanguniemen itäosassa Akujärven, Härkäjärvien ja Vallipahdan alueilla. Peltoja on vähäisessä määrin lähinnä Veskonien menevän tien varressa.

9.4.2 Sarminiemi

Sarminiemi on toistaiseksi lähes kokonaan rakentamaton alue, jonne ei ole olemassa olevaa tiestöä. Vallitsevana kankaiden kasvillisuustyypinä ovat kuivahkot kankaat, mutta myös kuivia kankaita on verraten paljon (liite 2.4). Niemen keskiosien luontoa leimaavat useat järvet sekä niiden väliset suot, jotka ovatkin aluetta kehitettäessä luonnon kannalta herkimpiä alueita (Pystyvaarajärven, Kaakkurijärvien, Mikittijärven ja Lammasjärven sekä niitä ympäröivien soiden alue). Toisaalta järvien ja ojittamattomien soiden vyöhyke soveltuisi erinomaisesti retkeily- ja

virkestyskäyttöön, jolloin polkurakenteita voitaisiin alueelle tehdä pitkospuiden avulla. Lisäksi Mukkajärvien eteläpuolella on runsaasti virkestysrakenteen lähimetsiä. Luontokohteina tietojärjestelmään on merkitty pienialaisia suon metsäsaarekkeita, pienvesiä ja jyrkenteitä (liite 2.1). Sarminiemen luoteis- ja pohjoisranta sekä Kaikunuoraa itään kulkeva rantavyöhyke kuuluvat Inarijärven Natura 2000 -alueeseen (liite 5.5).

Jonkin verran polustoa on Peskanlahden ja Vuononperälahden alueilla niemeen johtavan tien päätyttyä. Peskanlahti ja Vuononperänlahti voisivat soveltuvin osin olla myös matkailurakentamisalueita, joskin nämä alueet kuuluvat Inarijärven Natura-alueeseen. Metsähallituksen tietojärjestelmässä lähes kaikki Sarminiemen rantametsät on merkitty virkestysrakenteen lähimetsiksi.

Maisemallisesti arvokas alue on Nanguvuonolta päin katsottaessa Laitavaaran jyrkänne. Pääosin Sarminiemen rannat ovat hyvin tai kohtalaisesti kulutusta kestäviä ja soveltunevat siten harvahkoon matkailurakentamiseen. Niemen rannat ovat erityisesti Nangu- ja Sarmivuonosta päin katsottaessa erämaisen maiseman kaltaisia ja rannat ovat paikoin erittäin kivisiä ja hankalasti saavutettavissa järveltä päin.

Nanguvuonon ja Sarmivuonon etelärannan metsät on Metsähallituksen mailla merkitty virkestysmetsiksi.

9.4.3 Paksuniemi

Paatsjoen suussa Patsvuonon ja Paksuvuonon väliin muodostuva Paksuniemi on verraten kalliokkoinen, rakentamaton niemi. Niemen länsikärjessä on Metsähallituksen tietojärjestelmän mukaan ”muu muinaisjäännös tms.”. Niemen keskiosissa on myös metsäkuvioita merkitty virkestysrakenteen lähimetsäksi. Niemen pohjoisrannalla merkittiin maastotöiden yhteydessä pienten lampien ja puron alue metsälakikohteeksi (kohde A18). Tätä ympäröivillä metsäkuvioilla on Metsähallituksen tietojärjestelmässä merkinnät ”nuori sukkessiovaihe”, jolla tarkoitetaan luonnontilaisesti kehittymään jätettävää, yleensä lehtipuuvältaista taimikkoa tai nuorta metsää. Tämä kokonaisuus tulisi huomioida kaavoituksessa rakennustoiminnan ulkopuolelle jätettävänä kehittyvänä luontokohteena.

Paksuniemessä vallitsevina kasvillisuustyyppinä ovat tuoret ja kuivahkot kankaat (liite 2.4). Kulutuskestävyydeltään Paksuniemen rannat ovat hyvin tai kohtalaisesti kulutusta kestäviä (liite 2.1).

9.5 Muu kaava-alue

Muulla kaava-alueella luontoselvityksen maastotyöt kohdennettiin alueille, joilla oli ennakkotietojen mukaan maankäytön muutospaineita ja erityisiä kehittämis- tai rakentamispaineita.

Kaavoituspaineita omaavilla alueilla Ivalojoella, Alajärvellä, Nanguniemessä, Sarmijärvellä, Nangujärvellä ja Nellimissä löydettiin yhteensä 14 kpl metsälain mukaisia erityisen tärkeitä elinympäristöjä tai muuten luontokohteiksi arvoitettuja alueita. Näillä kohteilla ei ole tiedossa muita luontoarvoja kuin nyt kartoitetut, johtuen siitä että ne suurimmaksi osaksi sijoittuvat yksityismaille ja aikaisempaa tietoa näiltä alueilta ei selvitystä tehdessä ollut saatavilla. Kohteet ovat pääasiassa pienialaisia, mutta kaavoituksessa erityistä huomiota vaativia kohteita.

9.5.1 Kyläkeskukset

Ivalon ja Törmäsen välinen Ivalojokivarsi on verraten rakennettua ja ihmistoiminnan muuttamaa. Valtatie 4:n länsipuolella Ivalon ja Törmäsen välillä sijaitsevien Sylvenvaaran, Kerttuvaarojen ja Mukanperävaarojen pohjois- ja länsirinteiden alaosissa on kankaan ja suon

reunassa useissa kohdin lähteitä, jotka täytyy rakentamista suunniteltaessa ottaa mahdollisina metsä- ja vesilakikohteina huomioon (lähteisiin kaavamerkintäsuositus: luo, muu luontokohte). Saarineitämöjärven läheisyydessä on myös vedenottamo. Metsähallituksen tietojärjestelmässä Sylvenvaaran itäpuolinen tiehen rajautuva rinne on merkitty kallioksi ja jyrkäksi rinteeksi. Saarineitämövaaran kankaita on käyttörajoitettu retkeilyreitit lähimetsinä ja Saarineitämöjärven pohjoispuolisia metsäkuvioita on merkitty pyy-ympäristöiksi (liitteet 2.1 ja 3).

Alajärven alueella rakentamiseen soveltuvaa aluetta on järven itäpuolen Kenttäniemi. Sen sijaan järven länsipuolella Sakiavaaran eteläpuolella alavat kankaat olivat pääosin kuivia, osin jopa karukkoisia ja kulutusta heikosti kestäviä. Sakiavaaran ympäri kulkee tiepohja, joten järven länsireuna olisi mahdollinen virkistys- ja ulkoilualue. Pääsy järven rantaan voitaisiin toteuttaa osin pitkospuilla.

Nellimissä Nellinniemen kankaat ovat kasvillisuustyypiltään pääasiassa rakentamiseen kohtalaisesti soveltuvaa kuivahkoa ja tuoretta kangasta. Kulutuskestävyytutkimuksen (Inarin kunta 1989) mukaan Nellinniemen rannat kestävät tallausta pääosin hyvin tai kohtalaisesti, jolloin rantoja voidaan kehittää loma-asutusalueina. Huonosti tallausta kestäviä alueita on Nellinniemen kärjessä Nellimvuonon molemmin puolin sekä vuonon pohjukassa, jossa sijaitsee myös ”Nellimin niitty”-perinnebiotooppikohte. Nellimissä havaitut luontokohteet on otettava kaavoituksessa huomioon (kappale 4.9). Metsähallituksen tietojärjestelmässä ei ole merkintöjä luontokohteista Nellimin lähiympäristössä.

Nellimivuonon rannat soveltuvat hyvin virkistysalueiksi yhdessä venesataman kanssa, jolloin saavutettavuus on hyvä.

Nellimin matkailupalveluiden (RM) alueelle tehtiin täydentävä maastotyö 25.7.2006. Maastotyön tuloksia on esitetty liitteessä 7 sekä alueelle tehdyssä Natura-arvioinnissa.

9.5.2 Ivalo-Nellim-vyöhyke

Ivalosta Nellimiin johtavan maantie-969:n ja Nanguvuonon välissä erottuu ekologiseksi kokonaisuudekseen Martintupavaaran alue noin 4 km Siskelin kylän itäpuolella (liite 2.1). Metsähallituksen tietojärjestelmässä vaaran alue on merkitty osaksi Sarmitunturilta luoteeseen ulottuvaa ekologista käytävää. Lisäksi kuvioita on merkitty virkistysrakenteen lähimetsäksi, jyrkänteeksi ja reheväksi suoksi. Alueeseen liittyy myös luontoselvityksen yhteydessä huomioitu lähde ja siitä laskeva puronvarsi (kohde A10). Tämä alue on syytä jättää sellaisen rakentamisen ulkopuolelle, joka vaarantaisi alueen toiminnon ekologisenä käytävänä.

Nanguvuonon etelärannan Tikki- ja Jolluslahdella merkittiin lahtiin laskevat purot ja Tikkilahden rantasuo metsälaki- ja luontokohteiksi. Nämä kohteet on huomioitu myös Metsähallituksen tietojärjestelmässä. Alueen rannat ovat huonosti kulutusta kestäviä (Inarin kunta 1989).

9.5.3 Saariselkä-Ivalo –vyöhyke

Saariselän ja Ivalon välistä aluetta kehitetään tulevaisuudessa asuin- ja matkailurakentamiseen. Metsähallituksen tietojärjestelmässä kehittämisalueella on yksi puronvarsimetsäksi merkitty luontokohte (liite 2.1). Karttatarkastelun perusteella potentiaalisia luontokohteita vyöhykkeellä ovat Kuusipään itä- ja kaakkoisrinteen lähteet, niistä laskevat purot ja niihin liittyvät luonnontilaiset suoalueet valtatie 4:n länsipuolella, Paljakaisenvaaran ja Taimenvaaran välisessä kurussa Taimenjärvestä laskeva puro sekä siihen liittyvä lähde ja suo, sekä Hirvasvaarassa Hirvasjärven luoteispuoliset lähteet ja puro. Luontokohteet liittyvät siten pääasiassa vaarojen välisissä painanteissa laskeviin pienvesiin, lähteisiin ja niiden välittömiin lähiympäristöihin ja ovat mahdollisia vesi- ja metsälain tarkoittamia luontokohteita.

9.5.4 Kutturantien varsi

Karttatarkastelun perusteella arvioituna Kutturantien varren keskeisimmiksi potentiaalisiksi luontokohteiksi kohoavat Härkäselän rinteiden lähteet ja purot sekä Tolosjoen Uusihaaran ja Suolaajan puronvarret ja niitä ympäröivät suoalueet. Härkäselän eteläosat ovat pääasiassa karukokankaita, kalliokkoja ja tunturimaita, joille rakennettavuus on huono. Kutturantien pohjoispuolet ovat lähes kokonaan rakennettavuudeltaan kohtalaisia tuoreita ja kuivahkoja kankaita. Tien eteläpuolella kuivien kankaiden osuus on merkittävästi suurempi Härkäselän länsipuolelle asti (liite 2.4). Kutturantien vyöhykkeellä ei ole Metsähallituksen tietojärjestelmässä tiedossa olevia luontokohteita.

Kutturantien alueelle tehtiin täydentävä maastotyö 24.7.2006. Maastotyön tulokset on esitetty liitteessä 7.

9.5.5 Raja-Joosepin alue

Raja-Joosepin raja-asemalta noin 3 km alueella mahdollisia luontoarvoja omaavia kohteita ovat lähinnä lampien ja järvien ojittamattomat suoympäristöt (Poroaitalampi, Ruohojärvet ja Kaunisjärvi Raja-Joosepintien pohjoispuolella), jotka ovat rakennettavuuden kannalta huonoja alueita. Tien eteläpuolella sijaitsee vajaan kilometrin päässä raja-asemasta Urho Kekkonen kansallispuisto ja Natura 2000 –alue. Metsähallituksen tietojärjestelmään ei ole merkitty alueella olevan luontokohteita ja karttatarkastelun perusteella alueella ei sijaitse em. suoympäristöjä lukuun ottamatta alueen kehittämistä estäviä luontokohteita.

10 KIRJALLISUUS

- Eurola, S. 1999: Kasvipeitteemme alueellisuus. Oulanka reports 22. Oulanka Biological Station. University of Oulu.
- Eurola, S., Huttunen, A. & Kukko-Oja, K. 1995: Suokasvillisuusopas. Oulanka reports 14. Oulanka Biological Station. University of Oulu.
- Heikkuri, P., Stolt, E. & Seipäjärvi, M. 2000: Ivalon alue-ekologinen suunnitelma. Metsähallituksen metsätalouden julkaisuja 35.
- Hämet-Ahti, L., Suominen, J., Ulvinen, T. & Uotila, P. (toim.) 1998: Retkeilykasvio. Luonnontieteellinen keskusmuseo, Kasvimuseo. Helsinki.
- Inarin kunta (1989). Inarijärven osayleiskaava-alueen maisemaselvitys.
- Kaitanen, V., Ketola, E. & Vuorio, K. 1989: Inarijärven osayleiskaavan maisemaselvitys. Turun yliopisto. Maantieteen laitos.
- Kalliola, R. 1973: Suomen kasvimaantiede. WSOY
- Kalpio, S. & Bergman, T. 1999: Lapin perinnemaisemat. Alueelliset ympäristöjulkaisut 116. Lapin ympäristökeskus ja Metsähallitus.
- Kivilajikartta 1:400 000. Suomen geologinen yleiskartta. Inari-Utsjoki (Lehti C 8-9). Maanmittaushallituksen kivipaino. Helsinki 1965.
- Kuusipalo, J. 1996: Suomen metsätyypit.

- Lokki, J., Hautala, H., Koskimies, P., Neuvonen, V., Nikander, P. J., Palmgren, J., Tanskanen, A., Caven, J., Ojanen, J. & Seppä, P. 2002: Suomen linnut CD-fakta 2. – WSOY Multimedia. Helsinki.
- Luhta, V. 1999: Inarin havumetsävyöhyke, luonnonolot ja käyttö. Metsähallituksen metsätalouden julkaisuja 21.
- Luhta, V. 1999: Inarin Lapin luonto- ja lintukohdeopas. Siida. Ylä-Lapin luontokeskus. Metsähallitus. Kirjapaino Kaleva. Oulu.
- Maaperäkartta 1:400 000. Suomen geologinen kartta. N:o 38+48 Inari. Maanmittaushallituksen karttapaino. Helsinki 1985.
- Mela, M. 2000: Uhanalaisten eläinten seuranta ja suojelu Ylä-lapissa. – Teoksessa: Stolt, E. (toim.) 2000: Ympäristö ja tutkimus Ylä-Lapissa 1990-luvulla. Metsähallituksen metsätalouden julkaisuja 30. Oy Edita Ab. Helsinki.
- Metsähallitus (2004). Metsätalouden ympäristöopas. 140 s. + liitteet. Metsähallitus, 2004.
- Osmonen, O. & Karhu, H. 2002: Ivalojoen suistoalueen linnusto. – Lapin ympäristökeskuksen moniste 39. Lapin yliopistopaino. Rovaniemi.
- Rassi, P., Alanen, A., Kanerva, T. & Mannerkoski, I. (toim.) 2001: Suomen lajien uhanalaisuus 2000. — Ympäristöministeriö & Suomen ympäristökeskus, Helsinki, 432 s. Uhanalaisten lajien II seurantatyöryhmä. <http://www.ymparisto.fi/default.asp?contentid=16900&lan=fi>, 28.1.2004.
- Valtion ympäristöhallinto 2005. Lapin ympäristökeskuksen internet-sivut osoitteessa: www.ymparisto.fi
- Väisänen, R.A., Lammi, E., Koskimies, P. 1998: Muuttuva pesimälinnusto. – Otavan Kirjapaino, Keuruu. ISBN 951-1-12663-6.
- Ylitalo, P. 2005: puhelinkeskustelu 11.10.2005. – Ivalon paliskunta.